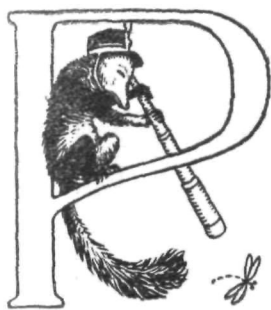

IVO TROŠT:

Najlepši trenutek.

red tridesetimi leti je bil kranjski pešpolk št. 17 iz Bosne premeščen na cesarski Dunaj. Vladar je hotel baje od bliže spoznati kranjske junake, ki so s častniki vred kazali ob zasedanju Bosne in Hercegovine prave čudeže junaštva, podjetnosti in uporabnosti.

Slovesno je polk sprejela bela Ljubljana, sama ponosna na toliko ponosnih junakov, ki so se vrnili iz boja z vencem zmage, s palmo slave. Praznično odeta slovenska prestolnica je iz boja se vrnivše sinove sijajno pogostila. Bil je značilen praznik, ko so mladeniči začeli preštevati svoje vrste in spoznavati, da je marsikateri zaspal v Bosni ponosni. Matere so iskale svojih sinov, žene svojih mož, neveste zaročencev, otroci očetov v vračajočih se vrstah — zaman. V kupo veselja je kanila kaplja bridkosti.

V nekoliko dneh je polk odrinil na cesarski Dunaj. Nadomestniki so šli na svoje domove, v njih vrste so pa vstopili novi naborniki, med temi tudi bobnar Gričar iz Ljubljanske okolice. Veselili so se fantje cesarske prestolnice in veselo prepevali na železnici kakor tedaj, ko so odhajali v boje na Turke.

No, Dunaj in življenje v tako velikem mestu sta se pozneje pokazala marsikomu drugačna kakor si ju je mislil in slikal spotoma. Videli so mnogo in se privadili vsemu — tudi straže na cesarskem dvoru, kjer so jo opravljali prav često.

Mnogo mičnih dogodb si je zapomnil bobnar Gričar iz tistega časa.

Vredne so vse, da bi jih objavil „Zvonček“, posebno še tiste, kako se je naš cesar zares čudil vestnosti in zvestobi naših kranjskih fantov. Za danes napišem samo to, kako je bobnar Gričar doživel najlepši trenutek svojega življenja na Dunaju.

Vojaško vežbališče na Šmelci leži nekaj zunaj mesta. Velik prostor zadošča za mnogobrojna vojaška krdela, ki se tu vežbajo dan za dnem. Različni polki, nastanjeni na Dunaju, imajo tu svoje vaje, ki se jih često udeležuje sam cesar, prav gotovo pa višji vojaški dostojanstveniki. Tako je bilo tudi nekega lepega jesenskega dopoldneva. Vsi so se pridno sukali, vmes pa komaj čakali, da se vrnejo domov. Nihče že ni mislil skoro na drugo kakor na kosilo v vojašnici. Kar zašumi med častniki: „Cesar jaše na Šmelco! Cesar gre nadzorovat vaje!“ Težko se ugane, kdo se je huje prestrašil te vesti — častniki ali prostaki. In kakor se rado zgodi, da v takem trenutku marsikdo izgubi razsodnost ter jo išče tam, kjer je ni, se je zgodilo tudi ta dan. Cesar je želel, naj se čete nekoliko zasučejo pred njim v dolgih vrstah. Častniki so se veselili, da ni bilo ukazano kaj hujšega; brez strahu pa ni bil nobeden. Povelje izzveni, čete se zasučejo pred cesarjem in se pomikajo v popolnem neredu mimo vladarja; pozabile so celo stopati v potrebnem

taktu. Castniki so stali vsi zeleni same jeze in sramote. Nobeden se ni spomnil, kaj bi bilo sedaj najbolj pametno. Bobnar je stopal ob koncu svoje stotnije in čakal, kako daleč se zmešajo vrste. Tedaj pa veli cesar: „Bobnar, udari!“

☞ Cesar jaše na Šmelco ☞

In zapel je boben Gričarju kakor še nikoli. Tako je pel kakor jerihovska trobenta in še lepše kakor sv. Petra zvon v Rimu; pel je kakor angelci in svetniki; pel tako — da so se zmešane vrste popolnoma uravnale; da je došel vsak na svoje mesto; pel, da so se častniki oddahnili od jeze

in sramote. Izkratka: Gričarjev boben je pel, da je spravil samega cesarja v dobro voljo, ki je ukazal izgrešeno razvrščenje ponoviti. Ponovili so ga brez nesreče in napake, da je bil Gričar zopet ponosen na svoj polk in na svoj boben, ki ga je sicer imenoval škašček.

Ko so se vračali v mesto, ni bil nihče tako ponosen kot Gričar. Častniki so pričakovali vsevprek, da dobe za neuspelo vajo ostro svarilo. Kleli so nesrečni trenutek in svojo zmedenost, a bobnar je uvrstil ta trenutek kakor tudi vso nesrečo, ki ga je povzročila, med najsrečnejše trenutke svojega življenja; zakaj brez te neprilike bi ne doživel sreče, da mu je velel sam cesar: „Bobnar, udari!“ Ali je rekel cesar komu drugemu kaj podobnega?

Malone vso vojaško dobo je ostal Gričar na Dunaju, videl vse posebnosti velikega mesta, videl še pozneje večkrat samega cesarja, slišal, kako je izrekal svojo pohvalo in svojo nevoljo zaradi izvežbanosti vojaških oddelkov. Tega pa, da bi bobnarju cesar dajal povelja, ko izgube glavo drugi poveljniki, tega ni slišal nikoli več. Samo njemu, samo njemu je rekel to. In še danes je Gričar ponosen na to in lahko je ponosen — kakor pravi — na svoj polk in na svoj škašček.

In svet prevzel sad delavnih je let.

*Kaj ste zaspali, angelci prelestni,
ki v sanjah ste hodili k meni v vas?
Kje vaš je čar? Mar ste odbegli v
daljo,
boječ se sivih mojih las?*

*„Ej, davno so minuli oni časi,
odbegle davno rožnate noči!
Kaj kličeš nas, neznanec tožnoresni,
kaj onih dni prijatelj naš si ti? ...“*

*Jaz sem, da, jaz, svedoki prešlih
časov,
po onih solnčnih kličem dneh;
vrnite k meni se, vas li ne gane
blesteča solza v starčevih očeh?*

*„Da, ti si! Kolikrat pri tebi bili,
žil srečen si ob delu mladih dni,
stoterno smo mladost ti povrnilo,
mladost si v delu živel stokrat ti!“*

*Tako so deli. . . Pod nebo odpluli jasno
poslanci dela so mehko, lahno;
zjasnilo starcu se je lice velo
in zažarelo jasno spet oko.*

*Potrkali pa spet v polnočni uri
krilatci so na starčev tihi stan,
sadox prinesli vanj so svojih zlatih,
ki dela mladega rodil jih dan.*

*A on je spal — in polnoč tiha
okolo njega stlala je čarobni cvet;
mladost vrnila se je v starca kočo,
a svet — prevzel sad delavnih je let.*

Andrej Rapè.